

LA PLECAREA UNUI COLEG
In memoriam Tiberiu Avramescu

La 20 august 2014 s-a stins din viață la București distinsul nostru coleg și confrate Tiberiu Avramescu, istoric literar și eminent editor. T. Avramescu s-a născut la 16 martie 1933 la Timișoara, într-o familie originară din Basarabia din satul Micleușeni, Lăpușna, azi raionul Strășeni. Familia sa a cunoscut vitregia vremurilor, mutându-se cu traiul dintr-o localitate în alta. După o perioadă petrecută la Chișinău, este nevoită, în tragicul 1940, să se refugieze în țară și să se stabilească la București. Aici, T. Avramescu a urmat Liceul „Cantemir Vodă” (1944-1951) și Facultatea de Filologie (1951-1955) a Universității bucureștene.

În 1955, proaspătul absolvent al Facultății de Filologie, la recomandarea scriitorului Paul Georgescu, în acel timp conferențiar universitar la facultate, este angajat la Editura de Stat pentru Literatură și Artă, pe atunci o editură-mamut, cu peste 150 de salariați. Redactorul-sef al acestei Edituri, distinsul om de cultura Mihai Șora îl repartizează în redacția numită pe atunci de „valorificare a moștenirii literare”, coordonată de doi eminente editori, Ion Roman și Gh. Pienescu. Redacția se ocupa, în baza unor criterii științifice serioase, de editarea scrierilor autorilor clasici români, recuperați în timp unul câte unul, după interzicerea multora dintre ei în epoca de sinistră amintire. După angajare, a urmat o activitate editorială neîntreruptă de 55 de ani, fiind astfel unul din cei mai longevivi editori de carte din România.

Un moment care i-a marcat efectiv viața a fost numirea lui la vârsta de numai 26 de ani, începând de la 1 aprilie 1959, ca șef al redacției „Biblioteca pentru toți”, atunci înființată în cadrul Editurii de Stat pentru Literatură și Artă (devenită din ianuarie 1961

Editura pentru Literatură). A avut atunci rara șansă, la sfârșitul anului 1959, să participe – sub directa îndrumare a lui Mihai Șora – la pregătirea lansării, începând din ianuarie 1960, a noii serii numerotate a „Bibliotecii pentru toți”, care apărea fără întrerupere din martie 1895, când fusese înființată de scriitorul și folcloristul Dumitru Stăncescu. Se consacră cu devoțiune tipăririi acestei colecții deosebite de carte, serie nouă, care debutează la 9 ianuarie 1960 cu volumul M. Eminescu, *Poezii*, având în planul de perspectivă circa 2 000 de volume. Acești ani, 1959-1974, cât a fost responsabil de „Biblioteca pentru toți” (din 1970 în cadrul Editurii Minerva), au fost cei mai rodnici ani ai activității sale ca editor, reușind să tipărească 825 de titluri ale colecției.

Între anii 1974 și 1990 a lucrat la Centrala Editorială. Imediat după Revoluție, în 1990, a fost numit director general al editurilor și patrimoniului național în Ministerul Culturii, sub ministeriatul scriitorului și eseistului Andrei Pleșu, apoi redactor-șef și director al Editurii Minerva până în 2001. Din 2001 până în decembrie 2009 activează la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” din București, ocupându-se de editarea literaturii clasice române la Fundația Națională pentru Știință și Artă, sub conducerea acad. Eugen Simion.

A debutat în revista „Tânărul scriitor” (1955), cu un studiu de istorie literară despre o piesă de teatru necunoscută din perioada revoluției de la 1848. S-a consacrat apoi cercetării presei democratice și socialiste românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, care s-a soldat cu apariția a două substanțiale monografii, *Constantin Mille. Tinerețea unui socialist* (1973) și *Adevărul. Mișcarea democratică și socialistă. 1895-1920* (1982). Ambele lucrări se disting printr-o documentare exhaustivă, punând în circulație informații inedite privind personalitatea lui Constantin Mille, figură centrală în procesul de constituire a presei românești moderne și democratice. Familiarizat în profunzime cu epoca primelor curente și mișcări democratice din România, Tiberiu Avramescu a alcătuit antologia *Amintiri literare despre vechea mișcare socialistă (1870-1900)* (1975), în care au fost selectate și comentate nenumărate mărturii la acest subiect aparținând unor nume precum Gh. Nădejde, Zamfir C. Arbore, Sofia Nădejde, C. Mille, Constantin Bacalbașa, Jean Bart, Gala Galaction, H. Sanielevici, Dimitrie Anghel, Ștefan Petică, Tudor Arghezi și alții. T. Avramescu are de asemenea meritul de a fi readus în circulație memoriile lui Constantin Bacalbașa, *Bucureștii de altădată* (ediție în trei volume, apărute, respectiv, în anii 1987, 1993 și 2000, pregătită în colaborare cu Aristița Avramescu, soția sa, care a trăit între anii 1937-2012). Sunt niște texte prețuite de cititorul contemporan pentru „sinceritatea și puterea lor de evocare” (T. Avramescu).

Tiberiu Avramescu a avut o relație aparte cu editurile din spațiul basarabean, susținând toate inițiativele acestora după 1990. Rodul acestor relații sunt și cele două volume excepționale, alcătuite și comentate de T. Avramescu (în colaborare cu Aristița Avramescu), în baza materialelor de arhivă, și intitulate „Scrisori din Basarabia”. E o carte unică în felul ei. Primul volum apare în 1999, iar al doilea în 2001, la Chișinău

sub egida Întreprinderii Editorial-Poligrafice „Știința” din Chișinău și a Editurii Fundației Culturale Române din București. Ambele volume conțin corespondențe (articole) semnate cu pseudonimul Basarab, expediate din Basarabia ocupată de ruși cotidianului din București *Telegraful* între anii 1880 și 1890. În prefață la cel de-al doilea volum al „Scrisorilor din Basarabia” Tiberiu Avrănescu motivează astfel apariția acestor cărți: „...această ediție, așa cum am gândit-o noi, nu ar fi văzut, probabil, niciodată lumina tiparului dacă, în vara anului teribil 1940, împreună cu buna noastră mamă, Zinaida Avrănescu (din Micleușeni, Lăpușna, sat aflat în imediata vecinătate a fostelor proprietăți ale familiei Ralli-Arbore), nu ne-am fi urcat cu bruma de lucruri strânse în grabă din casă, în vagonul de vite care ne-a dus de la Chișinău peste Prut, în ceea ce mai rămânea atunci liber din patria noastră, România...”. Și tot în această prefață harnicul nostru coleg dă o apreciere pe măsură a valorii istorice, documentare a textelor din aceste două volume: „Nu există, după părerea noastră, în publicistica românească din a doua jumătate a secolului trecut un atât de masiv și de o excepțională valoare (sub raport documentar) lot de corespondențe care să dezvăluie atât de profund realități complexe ale vieții chinuite, de fiecare zi, dintr-un ținut românesc menținut cu bună (și intenționată) știință în bezna ignoranței și a analfabetismului. Românii din Basarabia și îndeosebi țărani de aici au știut, în anii grei de cruntă teroare polițienească de după 1870, să reziste cu încăpățănare și cu o voință încrâncenată unui monstruos sistem social-politic inchizițional care voia să le răpească identitatea națională, sufletul și limba...”.

În ultimii ani de viață își amintea tot mai des de Micleușenii copilăriei sale. Făcuse cunoștință cu dl Vasile Bahnaru, directorul Institutului de Filologie de la Academia chișinăuiană, originar din aceeași localitate, cu care pusese la cale o eventuală transmitere a unei părți din biblioteca sa, liceului din satul basarabean.

Dumnezeu să-l ierte, să-i fie țărâna ușoară și memoria netrecătoare!

Dr. Iordan DATCU
(București)